

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 793.3

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-1>

Василь АНДРІЙЦЬО,
orcid.org/0000-0002-9207-137X
кандидат мистецтвознавства,
заслужений працівник культури України,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *v.andriitso6493-1@unesp.co.uk*

Ірина ШЕВЦОВА,
orcid.org/0000-0002-0956-3593
заслужений працівник культури України,
викладач кафедри мистецьких дисциплін
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *ir_shevtsova@murdoch.in*

Михайло ШЮТИВ,
orcid.org/0000-0003-4853-8507
заслужений працівник культури України,
викладач кафедри мистецьких дисциплін
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *m.shiutiv6493-1@uoel.uk*

**КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ПОБУТОВОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ
ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА**

У цьому науковому дослідженні розглядаються питання комунікативної функції побутової хореографії у контексті історичного розвитку сучасного танцювального мистецтва. Актуальність питань дослідження зумовлюється великим значенням хореографії у контексті розвитку танцювального мистецтва у всьому світі загалом та в Україні зокрема. Історичний розвиток сучасного танцювального мистецтва не можливий без якісного впливу хореографії, особливо якщо враховувати її суттєве значення у контексті формування музичної культури народу. Метою цього дослідження є визначення головних аспектів, що мають місце у контексті формування танцювальної культури українського народу, з огляду на комунікативну функцію сучасної хореографії. Провідним підходом цієї науково-дослідницької роботи є поєднання аналітичного та логічного методів дослідження питань, винесених у заголовок. Виконується глибокий структурний аналіз науково-дослідницьких робіт, доступних у рамках тематики дослідження, визначаються типові риси на напрями проведення досліджень у сфері розвитку танцювального мистецтва з огляду на історичні традиції становлення цього процесу. Головними результатами цього дослідження стали: висвітлення головних складників впливу, що здійснюється комунікативною функцією побутової хореографії на різні стадії розвитку танцювального мистецтва в історичному контексті, та констатація важливості якісного розвитку мистецтва побутової хореографії щодо подальшого вдосконалення культури сучасного танцю. Перспективи подальших досліджень у визначеному напрямі полягають у можливості визначити основні риси комунікативної функції побутової хореографії з точки зору її впливу на розвиток музичного та танцювального мистецтва та з огляду на це спрогнозувати основні напрями подальшого розвитку. Прикладна цінність цієї науково-дослідницької роботи полягає у визначенні головних етапів розвитку танцювального мистецтва у минулому та на сьогодні, що дозволить створити науково-дослідницьку базу щодо оцінки впливу побутової хореографії на її розвиток та сформулювати принципи впливу хореографічної культури народу на розвиток різноманітних галузей його мистецтва.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, сучасні танці, розвиток танцювальної культури.

Vasyl ANDRIITSO,
orcid.org/0000-0002-9207-137X
Candidate of Art History,
Honored Worker of Ukraine Culture,
Head of the Department of Artistic Disciplines
Uzhhorod Institute of Culture and Arts
(Uzhhorod, Ukraine) v.andriitso6493-1@unesp.co.uk

Iryna SHEVTSOVA,
orcid.org/0000-0002-0956-3593
Honored Worker of Ukraine Culture,
Senior Lecturer at the Department of Artistic Disciplines
Uzhhorod Institute of Culture and Arts
(Uzhhorod, Ukraine) ir_shevtsova@murdoch.in

Mykhailo SHIUTIV,
orcid.org/0000-0003-4853-8507
Honored Worker of Ukraine Culture,
Senior Lecturer at the Department of Artistic Disciplines
Uzhhorod Institute of Culture and Arts
(Uzhhorod, Ukraine) m.shiutiv6493-1@uoel.uk

COMMUNICATIVE FUNCTION OF DOMESTIC CHOREOGRAPHY IN THE CONTEXT OF THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF MODERN DANCE ART

This study investigates the communicative function of domestic choreography in the context of the historical development of modern dance art. The relevance of the study is conditioned by the great importance of choreography in the context of the development of dance art around the world in general and in Ukraine in particular. The historical development of modern dance art is impossible without the qualitative influence of choreography, especially with consideration of its essential importance in the context of the development of the musical culture of the people. The purpose of this study is to determine the main aspects that take place in the context of the development of dance culture of the Ukrainian people, given the communicative function of modern choreography. The leading approach of this study is a combination of analytical and logical methods of research of the subject matter. An in-depth structural analysis of scientific articles available within the subject area is performed, typical features of research areas in the field of dance art development are determined with consideration of the historical traditions of this process. The main results of this study were: highlighting the main components of the impact of the communicative function of folk choreography at different stages of dance art in the historical context and the importance of quality development of folk choreography for further improvement of modern dance culture. Prospects for further research in this area are to be able to identify the main features of the communicative function of domestic choreography in terms of its impact on the development of music and dance, and in view of this, to predict the main directions of further development in the future. The applied value of this study lies in the identification of the main stages of development of dance art in the past and present, which will create a research base to evaluate the impact of domestic choreography on its development, and formulate the principles of choreographic culture of the people on the development of various branches of art of this people.

Key words: choreographic art, modern dances, development of dance culture.

Постановка проблеми. Починаючи з другої половини 2010-х років хореографічне мистецтво в контексті розвитку сучасної танцювальної культури еволюціонує у поєднанні традиційних та інноваційних тенденцій. Інноваційні тенденції щодо розвитку майстерності танцю полягають у тому, що сучасна людина висуває дедалі все більш високі вимоги щодо якості мистецтва хореографії. Уважний та вибагливий глядач сподівається отримати від кожної танцювальної постановки вишуканості виконавчої майстерності, участі сучасних технічних засобів підсилення звуку та постановки світлового шоу, використання піротехнічних засо-

бів, що у поєднанні забезпечує стійке та міцне враження.

Водночас певний традиціоналізм є типовою рисою сучасних танцювальних постановок, їх вагомим атрибутом та характерною ознакою. Ця риса виглядає нібито запозиченою з минулого, звернення до якого забезпечується шляхом пластичності та виразності танцювальної постановки. Водночас звернення до традицій минулого забезпечується за допомогою відображення характерних сюжетних ліній, організації простору танцю та зовнішньої атрибутики у музиці (Хоцяновська, 2018: 35).

Кожен народ протягом усієї своєї історії створював дивовижну красу і малювання, різноманітні за змістом танці. Кожна нація має власні традиційні танці, особливості яких насамперед пов'язані з його етнічним характером, системами духовно-моральних цінностей та образів-ідеалів. Народні танці, їхній художній зміст та словниковий запас відображають не лише національні образи світу, але й трудові та повсякденні традиції народу, особливо природне середовище його проживання (Калішенко, 1999: 20). За історією розвитку народних танців тієї чи іншої нації можна якісно прослідити історію розвитку самого етносу, формування його культурних та духовних традицій. Всебічне вивчення культури танцю, притаманної певному народу, важливе як з хореографічної точки зору, так і як історико-етнографічне визначення соціальних стосунків між людьми, естетичного рівня творців танцювальних витворів та танцювальних виконавців (Гуменюк, 1962).

Народна хореографія, особливо в чистому, фольклорному сенсі, досить стійка до змін. Протягом багатьох століть збереглися основні види танцю, танцювальні рухи та пластика. Та навіть у сучасних фольклорно-сценічних постановках хореографи намагаються зберегти цю традиційну народну танцювальну основу. Звичайно, вона жива і саме тому є схильною до деяких перетворень (перехід танцю до сцени, розширений старт автора, оновлення малювання базового танцю тощо). Однак ці перетворення не руйнують, а скоріше оновлюють, збагачують народний танець і адаптують його до мінливих реалій та художніх потреб.

Аналіз досліджень. Сфера вивчення впливу комунікативної функції побутової хореографії на розвиток танцювального мистецтва ґрунтується на детальному історичному аналізі і дає змогу якісно відокремити головні складники тематики дослідження у контексті питань, що винесені у заголовок.

Танці виникли здебільшого як прояв бурхливих емоцій первісних людей, як погляд на явища світу, що їх оточував. Подібна тенденція має бути очевидною й у нинішні часи. Кожен сучасний танець – це окремий, власний погляд на світ саме того танцюриста, що його створив та виконує, це відображення саме часу, у якому цей танець було створено. Семантична складова частина сучасного танцю така ж глибока та суттєва, як і танцю первісних людей – магічного, обрядового. Зовсім іншою справою є те, що в певний час зміст цих «хореографічних повідомлень» має інший акцент: не стільки контакту із вищими силами, скільки суб'єктивно-комунікативний, передачі не лише емоцій, а навіть громадянської чи політичної позиції або системи поглядів.

Сучасний танець є поєднанням виразних засобів відображення внутрішнього стану людини за допомогою широкої палітри рухів, жестів, різноманітних танцювальних прийомів. Сучасна побутова хореографія, коріння якої походять від храмових та театралізованих танцювальних культур Єгипту, Індії, Греції, Риму та Київської Русі, у третьому тисячолітті залишається одним з основних лідерів світової культури танцю. Її розвиток у теперішніх умовах є неоднозначним та суперечливим, позначається численними пошуками та експериментами, несподіваними взаємовпливами та напруженою боротьбою (Басич, 2014: 26–28).

Натепер, у XXI столітті, мистецтво побутової хореографії можна характеризувати не лише появою нових напрямів постановки танцю, а й подальшим удосконаленням танцювальної майстерності виконавців, що стає головною ознакою та відправною точкою створення системи запису танцю, а згодом – формування особливої термінології щодо висвітлення особливостей постановки танців. Нині спеціальна танцювальна термінологія є відкритою системою найменувань танцювальних рухів, фігур, позицій та найменувань танців (Карпенко, Аршинин, 2018: 73).

Загалом комунікативна функція побутової хореографії на теперішньому етапі формування та розвитку танцювальної культури та традицій танців різних народів світу виступає одним з найбільш суттєвих аспектів зберігання національної автентичності витворів танцювального мистецтва, зумовлює їхню самобутність та властивості до постійного змінювання, взаємозбагачення та розвитку. Розвиток танцювальної культури відбувається невід'ємно від розвитку та становлення самої нації та її культурних традицій загалом. Тому аналіз впливу комунікативної функції побутової хореографії у контексті історичного розвитку сучасного танцювального мистецтва слід проводити з огляду на розвиток нації загалом, що, своєю чергою, зумовлює необхідність подальшого вивчення танцювальних та культурних традицій деяких народів з метою послідовного вивчення окремих етапів їхнього культурного та історичного розвитку (Бернадська, 2005).

Мета цього наукового дослідження полягає у визначенні головних аспектів впливу комунікативної функції побутової хореографії на різноманітні аспекти історичного розвитку танцювального мистецтва. Це виявляється важливим з точки зору визначення основних етапів розвитку культури танцю різних народів світу та якісного формування уявлень щодо напрямів подальшого розвитку танцювального мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Формування культури побутової хореографії як абсолютно незалежної художньої системи було підготовлене різними складниками. Один з них – народний танець, який є важливою частиною народної художньої культури, один з його видів характеризується рисами, притаманними всій народній художній культурі. Народний танець має свої виразні засоби, своєрідним поєднанням яких є спільні та національні самобутні риси танцювальних шкіл різних народів світу. Саме народний танець виступає міцною основою для формування та послідовного подальшого розвитку різноманітних танцювальних культур, серед яких можна виділити широке розмаїття сучасних танцювальних стилів та напрямів, а також багато різновидів народного сценічного танцю. Винаходи та засоби побутової хореографії у контексті застосування комунікативних функцій на тлі формування та послідовного розвитку вказаних танцювальних культур активно сприяють послідовному винаходу важливих танцювальних елементів, притаманних певним танцювальним стилям, та їх перенесення щодо якісного використання у деякі інші стилі танцю. Також варто відзначити, що використання певних прийомів танцю у іншій танцювальній культурі відкриває нові можливості щодо її збагачення та розвитку. Мистецтво побутової хореографії здатне відкрити світ нового та прекрасного, сформувати загальну естетичну культуру та традиції, розвинути фізичний стан та постанову (Василенко, 1996).

Побутова хореографія виступає невід’ємною частиною сучасної танцювальної культури та включена у різноманітних варіаціях до сучасної естради та інших галузей, де має своє відображення танцювальна культура. У такому контексті сучасне танцювальне мистецтво виступає синтезом різноманітних танцювальних стилів та засобів постановки (Гусев, 2003). У ньому присутні елементи класичного танцю, модерн-балету, джаз-танцю, хіп-хопу, фанку тощо. На відміну від зарубіжної та радянської класики, у сучасному танці суттєво більшу роль, аніж у будь-якому іншому танцювальному напрямі, відіграє індивідуальна майстерність виконавця. До того ж сучасний естрадний танець є не тільки відображенням певної послідовності рухів його виконавця, але являє собою певну театралізовану постановку, якісне виконання якої вимагає від виконавця прояву його таланту, як танцювального, так і акторського. У такому аспекті хореографія сучасного танцю має неабияке значення. Індивідуальність та виконавча майстерність танцюриста та талант

хореографа у своєму поєднанні забезпечують співзвучність розмаїтості сучасних естрадних танців за домінування техніки «фрістайл», або інакше – вільний стиль. Саме тому одним із найважливіших принципів, на яких базується мистецтво сучасного естрадного танцю, є імпрровізація та творче самовираження виконавця за допомогою рухів (Басич, 2014: 29).

У найближчій прогнозованій перспективі еволюція сучасного танцювального мистецтва, ймовірно, буде відбуватися за рахунок виникнення нових напрямів танцю, а також подальшим взаємним проникненням танцювальних стилів та напрямів, а також суміжних із танцем видів мистецтв. На тлі цих явищ у мистецтві побутової хореографії у майбутньому мають виявлятися такі риси, як цитатний принцип, подвійна інтерпретація, іронія, а також колаж відеоряду та текстів: музичних та літературних. Танцювальне мистецтво продовжує свою еволюцію, та побутова хореографія в контексті властивій їй комунікативній функції відіграє у такому процесі найважливішу роль (Дункан, 1994).

Дослідження питань комунікативної функції сучасного мистецтва побутової хореографії у контексті її впливу на розвиток мистецтва сучасного танцю призвело до отримання таких результатів.

Історичний розвиток сучасного танцювального мистецтва відбувався за умови величезного впливу культури побутової хореографії на всіх етапах цього процесу (Кособуцька, 2018: 77). Аналіз розвитку мистецтва сучасної побутової хореографії виявляє її органічний зв’язок із традиціями, притаманними народному фольклору. Актуальність народного фольклору зумовлюється його здатністю бути адекватним відображенням діалектики життя суспільства, найважливіших подій історичного життя та типових особливостей життя і побутових умов суспільства, побуту народу. Оригінальність народних танців та збереження традицій хореографічної культури кожного окремого народу є однією з найбільш актуальних проблем сучасної теорії та практики побутової хореографії. У цьому контексті найважливішим аспектом у розвитку культури сучасного танцю є саме комунікативна функція побутової хореографії. Це зумовлюється переліком факторів, найважливішими серед яких слід зазначити такі (Каргин, 2007: 6).

Побутова хореографія як складова частина хореографічної культури окремого народу здатна утримувати унікальність стилістики її танцювальної культури в умовах широкого поширення танцювальних жанрів та стилів. Сьогодні набирають великої популярності такі стилі та напрями сучас-

ного танцю, як так званий «вуличний стиль», до якого належать брейк-данс, хіп-хоп, та інші танцювальні стилі, у яких стилістика, притаманна танцювальній культурі окремого народу, відсутня повністю. Розвиток подібних танців та удосконалення танцювальної майстерності окремих виконавців мають відбуватися винятково за рахунок імпровізації танцюристів, їхньої здатності втілювати в рухи свого тіла соціальні прояви та тенденції. Імпровізаційний та соціальний характер танців, що можна віднести до «вуличного стилю», зумовлює можливості створення сценічного образу, зокрема, й за рахунок комунікаційних здібностей виконавців, їхнього вміння відокремлювати певні соціальні риси та втілювати їх у танцювальні рухи. Міміка та жестикуляція відіграють у такому контексті визначальну роль, створюючи танцювальний образ, головною ознакою якого є здатність до пластичного самовираження.

Натепер у молодіжному середовищі набирають популярності сучасні напрями мистецтва побутової хореографії, які мають здебільшого західне

походження. Саме тому сучасна хореографія викликає найбільшу увагу з боку сучасної молоді, на відміну від класичної, народної танцювальної культури. Одночасно зі зростанням національної ідентичності сучасна педагогічна наука все частіше апелює до історичних, народних культурних традицій, зокрема, народної побутової хореографії як засобу естетичного виховання молодого покоління (Тимошенко, 2015: 33).

Зараз зростає інтерес до справжньої популярної культури та історії свого населення в багатьох регіонах, а також відчуття їхньої культурної ідентичності, що має протидіяти засиллям популярної культури, сприяє відродженню та збереженню справжніх культурних та духовних цінностей (Головей, 2000: 249). Комунікативна функція сучасного хореографічного мистецтва у такому контексті полягає у створенні необхідних умов щодо зближення певних культурних прошарків та формування міцного культурного середовища, здатного стати надійною основою для зростання та розвитку сучасного танцювального мистецтва.

Таблиця 1

Порівняння деяких аспектів народного та народно-сценічного танцю з точки зору впливу хореографічної культури на їх формування та розвиток

Народний танець	Народно-сценічний танець
Носії – звичайні люди, що не мають будь-яких обмежень за віком, статтю, професією та соціальним статусом	Носії – професійні актори, хореографи та постановники, втілювачі певної сценічної концепції
Формування зумовлюється особливостями історичного розвитку людства на певних етапах, виступає первинною основою більшості танцювальних систем	Формування пов'язане з розвитком професійного хореографічного мистецтва. Заснований на процесі художнього синтезу елементів народного танцю на основі танцю класичного, є наступним етапом у розвитку взаємодії класики та фольклору, танцювальної культури
Функції: церемоніальна, побутова, естетична, пізнавальна, комунікативна, освітня тощо. Життєво важлива мета фольклору визначає його як особливу, естетичну форму асиміляції та передачі соціального досвіду на етапах формування	Функції: виступає об'єктом самостійного естетичного досвіду, це його основне призначення. Крім того, зберігає когнітивні, освітні функції. У фольклорно-сценічному танці вписаний художній метод соціалістичного реалізму, особливо важлива його ідеологічна функція
Засіб передачі нефіксований. Використання норм та канонів перетинається з імпровізацією. Народні виконавці користуються можливістю видозмінювати твір, звідки його нестабільність на непередбачуваність	Засіб передачі полягає у створенні художнього твору, професійного хореографічного фольклорного винаходу з кінцевою часовою структурою та лексичним наповненням, створеним автором
Канони виконання залишаються незмінними протягом століть завдяки ретельній організації щодо їх проведення. Це сприяє збереженню архаїчних форм рухів людини, що на кожному етапі розвитку людства набували нового змісту на закономірностей	Канони виконання («правила виконання») регулюються методами викладання, що подаються у спеціалізованій методичній літературі. Мова танцю поступово ускладнюється за рахунок змін розташування тулубу та змін темпів виконання. Ускладнення танцювальної композиції відбувається за рахунок втілення прийомів режисури та майстерного виконання акторських завдань
Неназване мистецтво (анонімність), об'єктивний характер якого встановлюється його колективністю, коли «Реальність індивідуальних внесків від обдарованих людей ... санкціонується колективом»	Авторське мистецтво (автор-хореограф), але автор виступає в ролі «аранжувальника», стиліста. Синтез двох чи більше художніх систем мінімізує суб'єктивність автора

Розвиток сучасного танцювального мистецтва зумовлює специфіку побутової хореографії, її особливі риси та функції, що реалізуються на різних етапах розвитку. Комунікативна функція посідає у такому контексті важливе місце, оскільки танець історично був засобом невербального спілкування та передачі важливої соціальної інформації від одного покоління до іншого. Слід зазначити, що саме народні танці були та є найбільш виразним відображенням світогляду, чуттєвого почуття краси життя, необхідного прояву їхньої передачі у формі художньої алегорії. Саме складові елементи побутової хореографії мають величезний вплив на різні стадії формування народного танцю як засобу комунікації найвищого ступеня, що традиційними засобами формує орієнтири почуттів, допомагає реалізації найбільш сміливих фантазій та яскраво передає сьогоденність за допомогою широкого розмаїття художніх засобів.

Загалом, комунікативна функція побутової хореографії у контексті історичного розвитку сучасного танцювального мистецтва має бути розподілена на такі складники:

– формування сприятливих умов щодо взаємного проникнення сучасних танцювальних культур та створення на цій основі єдиного базису подальшого становлення певного напрямку розвитку сучасного танцю;

– зняття обмежень певних танцювальних культур щодо можливості їхнього взаємного проникнення та подальшого розвитку;

– створення певного соціально-культурного середовища, що має відповідати сьогоденним потребам у сенсі подальшого розвитку культури сучасного танцю за умови застосування конкретних винаходів та засобів сучасного хореографічного мистецтва (Іванова, 2017: 208).

Побутова хореографія має величезний вплив на формування танцювальної культури та традицій кожного окремого народу та сприяє їх формуванню та розвитку. Це має неабияке значення в контексті того факту, що культура народного танцю зазнала низки перетворень протягом усього ХХ століття. Одночасно зі зникненням народного танцю у його автентичному вигляді (зміни у соціокультурному просторі, урбанізація та індустріалізація, зникнення сіл як місця становлення традиційної танцювальної культури) у СРСР з'явилася нова його форма – фольклорно-сценічний танець.

У таблиці 1 подаються найбільш характерні риси цих двох різновидів танцювального мистецтва, що демонструють особливості впливу мистецтва побутової хореографії на послідовні стадії їх формування (Вичузанова, 2009) (табл. 1).

Таким чином, вплив побутової хореографії на формування та розвиток сучасного танцювального мистецтва визначається також у характері розвитку окремих танців та танцювальних традицій, що є надзвичайно важливим з точки зору саме її комунікативної функції (Полякова, Курюмова, 2017: 357). Саме комунікація між різноманітними танцювальними культурами активно сприяє їхньому взаємопроникненню та взаємозбагаченню, та комунікація стосовно хореографічних традицій має у цьому аспекті неабияке значення. Вона сприяє активному пошуку та винаходу нових прийомів танцювальної постановки, що згодом визначатимуть характер нового витвору танцювального мистецтва та його характерні риси. Комунікативна функція побутової хореографії у контексті історичного розвитку сучасного танцювального мистецтва сприяє активному збагаченню різноманітних танцювальних та тісно пов'язаних з ними культур, що має позначатися на інтенсивності розвитку окремих танцювальних етнічних та соціальних традицій та формуванні окремих різновидів та форм танцювального мистецтва, притаманних конкретним народам протягом певного проміжку часу.

Висновки. Дослідження питань комунікативної функції побутової хореографії у контексті історичного розвитку сучасного танцювального мистецтва призвело до таких висновків.

Побутова хореографія виступає невід'ємною частиною будь-якої танцювальної культури, основою її стилю та характерною ознакою зовнішніх проявів. Сучасні хореографічні стилі та традиції стосовно постановки витворів танцювального мистецтва відіграють величезну роль, оскільки виступають базовою основою структури танцювальної постановки та визначають основні напрями розвитку танцювальних стилів та окремих танців. У цьому контексті комунікативна функція побутової хореографії має велике значення з точки зору створення необхідних умов щодо взаємопроникнення та взаємозбагачення різних танцювальних культур, що створює необхідні умови їх подальшого взаємного вдосконалення на розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басич Ю. М. Сучасний танець та місце традиційної танцювальної символіки в українській хореографії. *Філософія та політологія у контексті сучасної культури*. 2014. Вип. 7. С. 26–31.
2. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській, сценічній хореографії : автореф. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01. Київ : Київський національний ун-т культури та мистецтв, 2005. 20 с.

3. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : навчальний посібник для інститутів культури. Київ : Мистецтво, 1996. 493 с.
4. Вичузанова Л. К. Язык хореографии. Философский анализ : дис. ... канд. фил. наук : 09.00.01. Уфа : Башкирский государственный ин-т, 2009. 173 с.
5. Головей В. Ю. Танець як сакральне мистецтво. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: альманах*. Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2000. С. 247–255.
6. Гуменюк А. І. Українські народні танці. Київ : Видавництво Академії наук Української РСР, 1962. 360 с.
7. Гусев Г. П. Метод преподавания народного танца. Танцевальные ходы и сочетания в середине зала. Москва : Владос, 2003. 178 с.
8. Дункан А. Танець майбутнього. Моє життя. Київ : ТОВ «Муза», 1994. 223 с.
9. Иванова Г. В. Художественные особенности фольклорно-сценического танца. К проблеме обучения в университетской системе хореографического образования. *Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств*. 2017. № 4 (40). С. 205–215.
10. Калішенко О. «Танець ХХІ століття» прямує Україною. Київ : Хрещатик, 1999. 22 с.
11. Каргин А. С. Возродить потерянное? О мерах по сохранению и популяризации традиционной культуры. *Традиционная культура*. 2007. № 2. С. 3–8.
12. Карпенко І. А., Аршинин В. А. Народный танец: исток хореографической культуры. *Культурная жизнь Юга России*. 2018. № 1 (68). С. 72–76.
13. Кособуцька Н. Ю. Народний танець: соціокультурні особливості та функції. *Вісник культури та мистецтв*. 2018. № 1 (58). С. 76–81.
14. Полякова А. С., Курюмова Н. В. Народный сценический танец как метод освоивания фольклора и художественно-идеологического строительства. *Ярославский педагогический вестник*. 2017. № 4. С. 357–360.
15. Тимошенко Л. Г. Навчання та викладання традиційної народно-побутової хореографії в умовах сучасності. *Науково-освітній огляд*. 2015. № 2 (8). С. 37–43.
16. Хоцяновська Л. В. Сучасне хореографічне мистецтво України в контексті світових культурних тенденцій. *Наукові записки. Серія: «Мистецтвознавство»*. 2018. № 1 (38). С. 186–194.

REFERENCES

1. Basych Yu. M. Suchasnyi tanets ta mistse tradytsiinoi tantsiuvalnoi symboliky v ukraïnskyi khoreohrafi [Modern dance and the place of traditional dance symbols in Ukrainian choreography]. *Filosofia ta politolohiia u konteksti suchasnoi kultury*, 2014, No. 7, pp. 26–31 [in Ukrainian].
2. Bernadska D. P. Fenomen syntezy mystetstv u suchasniï ukraïnskyi, stsenichniï khoreohrafiï: avtoref. ... kand. mystetstvovnavstva [The phenomenon of synthesis of arts in modern Ukrainian, stage choreography: abstract for the degree of Candidate of Art History]. Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts, 2005, 20 p. [in Ukrainian].
3. Vasylenko K. Yu. Leksyka ukraïnskoho narodno-stsenichnoho tantsiu: navchalnyi posibnyk dlia instytutiv kultury [Vocabulary of Ukrainian folk-stage dance: a textbook for cultural institutes]. Kyiv: Mystetstvo, 1996, 494 p. [in Ukrainian].
4. Vichuzanova L. K. Yazyk horeografii. Filosofskij analiz: dis. ... kand. phil. nauk. [Vocabulary of Ukrainian folk-stage dance: a textbook for cultural institutions: PhD thesis]. Ufa: Bashkir State Institute, 2009, 173 p. [in Russian].
5. Holovei V. Yu. Tanets yak sakralne mystetstvo [Dance as a sacred art]. *Aktualni filosofski ta kulturolohichni problemy suchasnosti: almanakh*. Kyiv: Kyivskiy Natsionalnyi Lnhvistychnyi Universytet, 2003, 255 p. [in Ukrainian].
6. Humeniuk A. I. Ukraïnski narodni tantsi [Urainian folk dances]. Kyiv: Vydavnytstvo Akademii Nauk Ukraïnskoï RSR, 1962, 360 p. [in Ukrainian].
7. Gusev G. P. Metod prepodavania narodnogo tantza. Tanzevalnye hody i sochetania v seredine zala [Method of teaching folk dance. Dance moves and combinations in the middle of the hall]. Moscow: Vlados, 2003, 178 p. [in Russian].
8. Dulkan A. Tanets maibutnoho. Moie zhyttia [Dance of the future. My life]. Kyiv: Muza, 1994, 223 p. [in Ukrainian].
9. Ivanova G. V. Khudozhestvennye osobennosti folklorno-sczenicheskogo tancza. K probleme obucheniya v universitetskoj sisteme khoreograficheskogo obrazovaniya [Artistic features of folk-stage dance. On the problem of training in the university system of choreographic education]. *Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*, 2017, No. 4 (40), pp. 205–215 [in Russian].
10. Kalishenko O. “Tanets XXI stolittya” pryamuye Ukrayinoyu [“Dance of the XXI century” goes to Ukraine]. Kyiv: Khreshchatyk, 1999, 22 p. [in Ukrainian].
11. Kargin A. S. Vozrodit poteryannoe? O merakh po sokhraneniyu i populyarizacziï tradicziionnoj kultury [To revive the lost? On measures to preserve and popularize traditional culture]. *Tradicziionnaya kultura*, 2007, No. 2, pp. 3–8 [in Russian].
12. Karpenko I. A., Arshinin V. A. Narodnyiy tanets: istok horeograficheskoy kultury [Folk dance: the source of choreographic culture]. *Kulturnaya zhizn Yuga Rossii*, 2018, No. 1 (68), pp. 72–76 [in Russian].
13. Kosobutska N. Yu. Narodnyi tanets: sotsiokulturni osoblyvosti ta funktsii [Folk dance: social and cultural specialties and functions]. *Visnyk kultury ta mystetstv*, 2018, No. 1 (58), pp. 76–81 [in Ukrainian].
14. Polyakova A. S., Kuryumova N. V. Narodnyiy stsenicheskii tanets kak metod osvvaivaniya folkloru i hudozhestvenno-ideologicheskogo stroitelstva [Folk stage dance as a method of mastering folklore and artistic and ideological construction]. *Yaroslavskiy pedagogicheskii vestnik*, 2017, No. 4, pp. 357–360 [in Russian].
15. Timoshenko L. G. Navchannya ta vikladannya tradytsiynoyi narodno-pobutovoyi horeografii v umovah suchasnosti [Teaching of traditional folk choreography in modern conditions]. *Naukovo-osvitniy oglyad*, 2015, No. 2 (8), pp. 37–43 [in Ukrainian].
16. Khotsianovska L. V. Suchasne khoreografichne mystetstvo Ukrainy v konteksti svitovykh kulturnykh tendentsii [Contemporary choreographic art of Ukraine in the context of world cultural trends]. *Naukovi zapysky, Serii: “Mystetstvovnavstvo”*, 2018, No. 1 (38), pp. 186–194 [in Ukrainian].